

Jaume Asens: “Si no fos a l’Ajuntament, estaria fent d’advocat dels presos polítics”

Jaume Asens, tinent d'alcaldia de Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona, és una figura rellevant dels Comuns. Advocat de totes les causes perdudes des de fa 20 anys, és amic de Pablo Iglesias i d'Ada Colau des de la primera militància. Sobiranista i, al mateix temps, firmant del manifest fundacional de Podem i partidari de l'aliança dels sobiranistes amb el PSOE. En aquesta entrevista ens endinsem en la seva trajectòria i personalitat, fugint dels 'trending topics' del moment. Som a les portes d'un nou cicle electoral i Asens es troba en un moment personal de reflexió, que coincideix amb el replantejament intern dels Comuns arran de la marxa de Xavi Domènech.

Text: Roger Palà | Fotos: Ivan Giménez

Parlem dels primers anys de Jaume Asens. Tu tens orígens mallorquins —fa poc [vas presentar el llibre](#) del periodista de CRÍTIC Toni Trobat, articulista illenc de referència—, però el teu marc sempre ha estat Barcelona. Com és la teva família?

Vinc d’una família de classe mitjana. La meva mare és una persona empàtica, flexible, travessada pel món lluminós mediterrani. Ella és de Manacor i una part de la meva família viu a Mallorca, com el meu germà. Ve d’una família de pagesos, en el marc d’una tradició més conservadora. Les meves arrels mallorquines han fet que durant molt temps m’hagi sentit més connectat emocionalment a la realitat mallorquina que a la catalana, a l’ésser illenc i els seus paisatges. Com fa Toni Trobat en el seu llibre, sento que he construït la meva catalanitat des d’allà, també des de l’univers mediterrani de dos dels meus filòsofs preferits, l’Albert Camus menorquí i el Walter Benjamin eivissenc. La mare de Camus era originària de Menorca —els historiadors discuteixen si parlava català o no— i Benjamin va viure a Eivissa durant els anys trenta. El meu pare, en canvi, era economista, un liberal agnòstic i pragmàtic, una persona de ciències. El seu pare havia estat a la batalla de l’Ebre al bàndol republicà, i la seva mare, que encara viu i té 101 anys, va venir de l’Argentina. No era una persona políticament destacada o gaire compromesa, tot i que el van detenir durant la Caputxinada. Era un liberal i precisament per això, malgrat que les meves idees no eren les seves, sempre va acceptar el meu compromís polític a la universitat i en l’activisme.

Vas estudiar a l’escola Decroly, de Sant Gervasi, i després al Sant Gregori, de Sarrià: dues escoles que apliquen models pedagògics avançats. Què va representar per a tu formar-te en aquest model educatiu?

Tant la Decroly com el Sant Gregori, fundada per Jordi Galí, són dos referents de l’escola moderna, perquè trenquen vells motllos i dogmes pedagògics. Decroly era un pedagog francès que s’inspirava en Rousseau i deia que l’escola havia de servir als infants i no els infants a l’escola. Era molt amic de Ferrer i Guàrdia, precursor de l’escola moderna catalana. Això es traduïa en la voluntat de crear

ciutadans actius i compromesos. El sistema de l'escola era molt peculiar: els nens formàvem part de tres equips —isards, dofins i falcons— i érem com partits polítics. Hi havia eleccions cada tres mesos, i l'equip que guanyava era el que governava l'escola. El govern anava amb bata blava i els altres amb un escut a la bata que deia si érem dofins, isards o falcons —jo era dofí. Ens reuníem en una assemblea general amb tots els alumnes on parlàvem d'allò que funcionava o no funcionava. Els nens feien moltes de les feines del centre: estaven a la cuina, a la recepció agafant el telèfon, arreglant el jardí... De tot plegat, n'extrec un pensament crític, antiautoritari, de la responsabilitat amb la cosa comuna, i també la reflexió sobre la importància de l'educació com una de les funcions principals de la política.

“La filosofia és un antídoto contra el dogmatisme: hi aprens a mirar a través de l'altre”

Estudies dret i filosofia a la vegada. De què t'ha servit la filosofia en la teva vida d'activista, d'advocat i de polític?

De la filosofia en vaig aprendre a dubtar i empatitzar amb l'altre, perquè amb la filosofia entens el món a partir dels ulls dels pensadors que treballes en cada moment, i això et dona una flexibilitat que és l'antídoto contra el dogmatisme i el fanatisme. El dret, en canvi, representa la importància d'actuar, encara que sigui sense tenir certeses absolutes i amb veritats provisionals. Són dos mons que es complementen molt bé. És a la facultat on es produeix el meu despertar polític. Abans tenia inquietuds, però és en la filosofia on m'involucro amb l'assemblea de la Facultat. Hi conec [Jordi Bonet](#), Ada Colau, i una sèrie de gent que comencen a pensar com intervenir en la universitat des de fora del sindicalisme tradicional. Cal dir, però, que jo conec els dos mons, perquè [també milito al Bloc d'Estudiants Independentistes \(BEI\)](#) a la Facultat de Dret. La meva vocació era la filosofia, però certament el dret era una carrera més pràctica, i la pulsio activista m'hi va acabar encaminant.

Els teus referents filosòfics bàsics, segons expliques, són Sartre i Camus. En això, de fet, coincideixes amb Ada Colau. Què n'extreus, d'aquests dos pensadors?

És veritat que això ho tenim en comú amb l'Ada. En aquells temps, ella havia llegit tot Sartre i Camus i jo pràcticament també, i aquesta passió pels existencialistes ens va unir molt en aquella època. La discussió entre Camus i Sartre durant els anys seixanta era el debat entre dues grans formes d'estar al món. Sartre està molt travessat per la idea de la política de blocs de la seva època, i ens diu que cal triar: o bloc soviètic o bloc capitalista. Forma part del Partit Comunista: és el Sartre que defensa el compromís militant, que creu que la imparcialitat és impossible i la neutralitat és una forma d'intervenir. Camus, en canvi, impugna en gran mesura aquesta idea i se centra en la denúncia de tot allò que encadena la llibertat humana. L'home camusià no és un revolucionari, sinó un rebel que qüestiona les revolucions perquè diu que acaben traint els seus orígens i acaben reforçant el poder tradicional. És qui adverteix dels riscos dels ideals revolucionaris davant el mal estalinista.

La filosofia, vista des de fora, sembla de vegades un món molt eteri. Pot aplicar-se al context del dret o de la política més pràctica?

Sí, és clar! Per exemple, tota persona que vulgui fer política hauria de llegir el llibre de Max Weber on planteja el dilema entre l'ètica de la convicció i l'ètica de la responsabilitat. Weber diu que la política s'ha de fer amb el cap, no amb altres parts del cos o de l'ànima, tot i que hi fa falta la passió, perquè no hi ha autèntica acció política que no s'alimenti de la passió. Ell planteja dos perills per a qualsevol que faci política: el primer, dur a terme l'acció política sense valors, cosa que pot dur a la desorientació. El segon, que els actors polítics, cegats per les seves conviccions, es converteixin en

fanàtics defensors dels seus ideals. És el que anomena la tirania dels valors. En el primer cas, la responsabilitat es converteix en un fi en si mateix; en el segon cas, ho fan els valors. Weber acaba defensant que en política és més important l'ètica de la responsabilitat que la de la convicció: deixar-te endur pels ideals desentenent-te de les conseqüències dels teus actes és molt perillós.

“Pots posar una bomba en un caixer per lluitar contra el capitalisme, però els efectes de la teva acció poden ser contraris a allò que busques”

Això que dius ressona en certa manera si pensem en el procés polític independentista...

Quan vaig exercir d'advocat, defensava molts militants —per exemple, molts anarquistes— amb qui em sentia molt compromès emocionalment. Però, al mateix temps, veia que defensaven els seus ideals amb uns mètodes que, al final, acabaven aconseguint just el contrari del que es proposaven. Era un debat que mantenia amb ells des del màxim respecte, perquè sovint era gent que era a la presó pels seus ideals. Però els ideals tenen aquesta propietat estranya: quan se'ls persegueix amb molta intensitat i no penses en els mitjans ni fas anàlisis de quina és la correlació de forces en la qual et mous, pots acabar aconseguint just el contrari del que et proposes. Hannah Arendt, una altra filòsofa que m'ha marcat molt, explica que tota acció humana desencadena conseqüències que són gairebé infinites i poden tenir efectes perversos. Tu pots posar una bomba en un caixer automàtic per lluitar contra el capitalisme, però això pot generar conseqüències contràries a les que busques. Els anarquistes que jo defensava creien que lluitaven contra l'Estat guiats pels seus valors; però, com que no feien l'anàlisi de la correlació de forces, no s'adonaven que potser les seves accions acabaven reforçant l'Estat. L'Estat necessita enemics per justificar-se a si mateix, i, si no, se'ls inventa. Tot això em ressona en el debat sobre el procés i en l'activisme social i polític. Aplicar l'ètica de la responsabilitat vol dir entomar contradiccions i pensar com afecten les teves accions al món.

No solament filosofia i dret: també vas començar la carrera de ciències polítiques.

Una de les branques que més m'agradaven era la filosofia política, i per això després vaig estudiar ciències polítiques i socials a la Pompeu Fabra, on conec un dels meus millors amics, Toni Comín, i començo una tesi sobre el dret a la protesta amb Fernández Buey, un dels deixebles de Manuel Sacristán que més em van influenciar en aquella època. Una tesi que abandono perquè la meva pulsio sartriana s'imposa sobre la meva ànima més acadèmica i acabo totalment bolcat en la meva feina d'advocat, traient activistes de les comissàries en un moment convuls com el dels anys noranta a Barcelona. Recordo el que potser va ser un punt d'inflexió, el cas de Jorge Bolancel, un defensat meu de Cornellà de Llobregat que es va suïcidar el mateix dia en què va quedar en llibertat després de denunciar maltractaments a la comissaria de la Policia Nacional.

Algun cop has dit que aquells anys noranta, amb l'eclosió dels moviments socials alternatius, van ser el nostre Maig del 68.

És un temps convuls, un moment iniciàtic i partisà, un petit Maig del 68 —potser perquè a l'Estat espanyol, després de 40 anys de dictadura, tot arriba més tard. És una època en què tota una generació ens sentim compromesos. Venim de la desconfiança amb la vella esquerra i amb les organitzacions burocràtiques i jerarquizades. Ens havien marcat el zapatisme, les mobilitzacions antiglobalització de Seattle i de Gènova... Som una generació que sentim a les nostres espatlles el pes de les derrotes acumulades. Crèiem que no era el moment dels grans relats i de les grans il·lusions, sinó que s'havia d'acumular forces, treballar des dels contrapoders i els moviments socials.

“Sóc poc conspiratiu i mai he estat gaire preocupat per les clavegueres de l'Estat. Potser sóc massa confiat”

En aquell temps, l'àmbit antirepressiu tenia molt de pes. Tu aquí hi vas tenir un rol fonamental, ja fos defensant activistes o impulsant processos judicials com la querella contra Julia García-Valdecasas, llavors delegada del Govern del PP d'Aznar a Catalunya, pels casos de repressió policial que havia protagonitzat. Com era la teva vida durant aquells anys?

Valdecasas era la principal adversària política dels moviments socials de l'època. La meva vida transcorria entre comissaries i presons, i també al carrer, perquè els drets es defensesen al carrer al costat de la gent que pateix, és acomiadada de la feina, desallotjada de casa o colpejada per la policia. Vaig conèixer molta de la gent amb la qual després he fet política, començant per Pablo Iglesias, Íñigo Errejón —que sempre explica que, quan venia a Barcelona a alguna manifestació, duia el meu telèfon d'advocat dibuixat amb bolígraf a la mà—, Gemma Ubasart, Jesús Rodríguez de la 'Directa', David Fernández...

Tu has sigut l'advocat de molts d'ells. No devia ser fàcil...

Tant el Jesús com el David els he portat jo en alguna ocasió, sí. El David, com a acusació, i el Jesús, perquè ha estat acusat. I també la Gala Pin... Amb en David Fernández va ser l'únic cas en què vam aconseguir condemnar l'inspector Arasa per l'actuació policial de la plaça de Catalunya durant el 15-M.

Els noranta van ser un moment de claveguera policial. Un testimoni d'aquella època és el llibre 'Cròniques del 6', de David Fernández, on explica els mètodes obscurs de la Brigada d'Informació de la Policia Nacional. Tu també les vas patir, aquestes clavegueres?

Jo he sigut poc conspiratiu, potser perquè he estat massa confiat i mai he estat excessivament preocupat per això. En alguns moments sentia que era al punt de mira de la policia, però mai he patit gaire per la meva integritat física. Potser en algun moment puntual, alguna amenaça, alguna visita estranya al despatx... Coses d'aquestes van existir, però en el meu cas concret no em van fer patir gaire.

En aquells anys, però, portaves tota mena de clients, i no només polítics. Per exemple, també vas ser advocat d'El Vaquilla. Com ho vas viure?

El Vaquilla era un dels últims supervivents de la generació 'quiqui' de la fi dels setanta i del principi dels vuitanta, una generació molt desarrelada que surt de les barriades perifèriques d'extraradi obrer, víctimes de l'heroïna, sense feina... Gent que són la cara invisible d'una Espanya que en aquells moments accedia al benestar, l'Espanya d'Almodóvar i de la Movida, que volia donar una imatge jove i desconnectada del franquisme. Cap allà als anys 2000, que és quan el vaig conèixer, El Vaquilla era un testimoni viu d'aquella generació. Tinc molts records d'aquella època. Tinc el record de quan va morir, d'anar al funeral, on molts dels seus familiars havien vingut emmanillats a la cerimònia, perquè els havien dut directament de la presó... Ell era un personatge molt místic. Va ser l'advocada Gemma Calvet qui me'l va passar com a client, perquè El Vaquilla era molt amic de Huertas Claveria —que li havia presentat el llibre— i en Huertas era amic de la Gemma. Per mi va ser un orgull defensar-lo en la seva darrera etapa. El Vaquilla va passar tota la vida a la presó sense haver comès un delicte de sang. Hi penso molt sovint ara que hem obert la Model, perquè ell hi va passar molts anys. També, quan hi vaig, penso molt en Xirinacs.

“La PAH, quan ocupa un edifici buit, en realitat està defensant la Constitució”

També vas ser advocat de Xirinacs pocs anys abans de la seva mort, arran de la seva condemna per enaltiment del terrorisme per [haver-se declarat 'amic d'ETA'](#) un Onze de Setembre al Fossar de les Moreres.

Xirinacs, l'havia conegut anys abans, a la Facultat de Filosofia. Després li vaig perdre la pista i, quan el vaig tornar a veure, va ser darrere d'uns barrots. Era l'any 2005 i ell tenia més de 70 anys. Recordo quan em va explicar que havia anat a renovar-se el DNI a una comissaria i, quan el policia que tenia davant va introduir les seves dades, no es podia creure que aquell home afable de barba blanca tenia una ordre de detenció pendent de l'Audiència Nacional per complir dos anys de presó. El van obligar a quedar-se a dormir a la comissaria de la Via Laietana, el sinistre edifici famós per les actuacions dels germans Creix durant el franquisme. Després el van portar als jutjats; ho recordo molt perquè aquell dia s'hi van concentrar un centenar de persones: gent de la [Fundació Randa](#) però també activistes com Jesús Rodríguez o David Fernández, que són un fil de connexió amb tot allò que representava. Ell no va voler declarar, i vaig haver de baixar als calabossos, al soterrani, per comunicar-li l'ordre d'ingrés a la presó per un delictes d'opinió arran d'un discurs que havia fet dos anys enrere. Per un advocat, dir-li a la cara al seu client que perd la llibertat i no saps quan la podrà recuperar és una de les coses més dures que hi ha. Em va sorprendre, perquè normalment la gent ho viu amb angoixa, nervis i de vegades amb plors, però no era el seu cas. Ell somreia i el que volia era que el portessin a la Model, perquè deia que li portava molt bons records. Era una figura que en aquell moment havia caigut en desgràcia, ja no generava els consensos de la lluita antifrancuista —cal recordar que va ser el senador independent més votat—, però després va quedar més sol i es va decebre de la política institucional. I és aquell Xirinacs més activista, incòmode, que denuncia la Transició i el que ell anomena la traïció dels líders, el que connecta generacionalment amb els nous moviments socials. Si ho mirem amb perspectiva, Xirinacs va ser, en paraules de Walter Benjamin, un avisador dels focs. Va veure clar allò que havia de succeir.

El Vaquilla, Xirinacs, els 'okupes' dels anys noranta, el moviment antiglobalitzador... Hi ha algun fil conductor que uneixi totes aquestes causes que has defensat?

Crec que la tasca d'un advocat que entengui el dret com jo l'entenc ha de ser intentar apoderar els moviments socials perquè construeixin les seves lluites també en termes jurídics. No es pot regalar el dret a l'adversari. Sovint des de l'esquerra radical es diu que les constitucions i els tractats són paper mullat, però només ho són si les víctimes del poder no s'apoderen i ho utilitzen com un argument de denúncia. La PAH, quan ocupa un edifici buit, en realitat està defensant la Constitució. És un acte d'il·legalitat que apel·la a una legalitat superior. Cal ser conscients que la legalitat d'avui en dia no és la franquista: és més garantista, surt de la lluita antifeixista de la II Guerra Mundial, té contrapoders i límits. I aquesta legalitat, que és exigent i té controls de tota mena, és un llegat civilitzatori al qual no podem renunciar.

“No hi ha poder bo o dolent en funció de qui l'exerceix. Tot poder és intrínsecament dolent, encara que l'exerceixin els nostres”

La visió marxista clàssica del dret, però, diu que és l'instrument de la classe dominant per exercir el poder i legitimar-se. Tu no ho veus així?

Hi ha una certa cultura del marxisme que menysprea el dret i també l'Estat, i desconeix que en realitat necessites un Estat per garantir els drets. Jo milito en el pessimisme antropològic i institucional. Els éssers humans i el poder són corruptibles i potencialment dolents si no s'hi posa límits. Necessitem el dret per protegir els més febles dels més forts, entre els quals l'Estat. El poder no s'autolimita a si mateix de manera espontània. És un miratge creure en l'adveniment d'un poder bo quan sigui conquerit i exercit pels “nostres” o en nom dels oprimits. Aquesta visió marxista ha creat molts malentesos en l'esquerra. De fet, aquest és un punt de discrepància amb els regidors de la CUP de Barcelona. Ells no van voler participar en els debats sobre la creació de mecanismes de control del poder municipal com ho és un codi ètic d'obligat compliment pels alts funcionaris i polítics. I van votar-hi en contra, tot i que alguns dels qui ens havien assessorat eren Itziar González, Simona Levi o el mateix David Fernández. Sé que això té a veure amb la CUP Barcelona només. De fet, la CUP al Parlament va votar a favor d'un codi descafeïnat i gens ambiciós de Junts pel Sí, que nosaltres vam criticar. Aquesta és una de les paradoxes dels anticapitalistes. En aquest mandat, la CUP ha estat més implacable amb nosaltres a Barcelona que amb una dreta de passat corrupte al Parlament. Un altre exemple va ser un cop que vam discutir sobre la separació de poders. Ells hi estaven en contra i ho consideren un invent burgès. Jo [en vaig fer un article](#), d'allò. Per mi, el problema no és la separació de poders, sinó el seu mal funcionament. Les rodes són necessàries per fer anar el cotxe: el problema és que estan punxades! Aquesta és la lliçó de Montesquieu. No hi ha poder bo o dolent en funció de qui l'exerceix. Tot poder és intrínsecament dolent. Per això, és sa desconfiar en certa mesura sempre d'ell. I és sa recordar el que deia Xirinacs sobre que cal lluitar contra els forts mentre se sigui dèbil i lluitar contra un mateix quan se sigui fort.

El 2012 és quan comença a forjar-se el teu pas a la política institucional. Vas ser un dels impulsors del manifest '[Per una radicalització de la democràcia](#)', sorgit després de les eleccions al Parlament del 25 de novembre de 2012. En aquell document, una sèrie de persones dels moviments socials i de l'esquerra fan una crida a fer un pas més enllà de l'activisme de carrer. Aquest manifest és considerat l'embrió dels Comuns actuals...

Aquest espai representava un bloc social molt ampli per recollir l'esperit del 15-M i de la gent mobilitzada. Hi havia persones com Pau Llonch, Itziar González o David Fernández, que va abandonar l'espai perquè va ser escollit diputat de la CUP i va ser substituït per Anna Gabriel. Era una època en què començàvem a pensar en com organitzar-nos i què fer en l'àmbit institucional. També hi havia moviments a l'esquerra institucional, sobretot a Iniciativa. Poc després, ICV va impulsar les jornades "[Ara és demà](#)", que van suposar una obertura a diferència del que passava amb Izquierda Unida, que no es va renovar pel que fa a discursos, cúpules i estils. En aquest context apareix també Procés Constituent, que és un espai molt transversal i mobilitza molta gent dels vuitanta i dels noranta, gent del PSUC desencantada. A diferència de l'ANC, que és un front nacional, Procés Constituent vol ser un front més popular, on l'eix social no quedi supeditat. Era una crida a fer un bloc des de Podem fins a la CUP passant per ICV, EUiA... Jo defensava la via de Podem en les eleccions europees del 2014 i creia que s'havia de convèncer la CUP perquè hi donés suport. En algun moment va semblar que era possible.

"Molta gent del nostre espai ha superat els prejudicis cap a ICV, perquè hem adquirit una mirada més complexa sobre la institució"

Però la confluència entre els Comuns i la CUP no va ser possible, ni a Europa ni a Barcelona, i encara menys en l'àmbit català. Segurament no se n'han analitzat prou els motius, ni a una banda ni a l'altra. Potser tot plegat neix d'una anàlisi diferenciada sobre el que va ser el 15-M: des d'alguns espais de la CUP es va ser molt crític amb aquest moviment. Després, hi ha la qüestió nacional. Has fet una anàlisi crítica i autocrítica d'aquest desacord?

És cert que sectors de la CUP es van mirar el 15-M amb recel. També ho van fer sectors de l'extrema esquerra que ho miraven amb superioritat moral. Però la CUP va tenir l'encert de triar David Fernández com a candidat per a les autonòmiques del 2012, i ell sí que representa l'esperit del 15-M. Molta gent va sentir-se il·lusionada pel que era la CUP llavors. En David no venia de l'esquerra independentista més estricta: hi havia, de fet, qui des d'aquest món es mirava amb desgrat i recel la seva figura. Però el seu pas va fer que molta gent de la nostra àrea se sentís interpel·lada. Jo en aquell moment em plantejava molt què fer. La CUP a mi m'agrada molt; però, quan anava a les seves crides, hi coneixia quasi tothom, em sentia com a casa, i precisament això m'incomodava, perquè creia que havia de sortir de la meva àrea de confort política i dels espais més endogàmics per teixir fronts amplis de ruptura. En canvi, quan anava a un cercle de Podem a la perifèria o a una assemblea de Procés Constituent, hi trobava gent que no havia vist mai. Sentia que havia de fer política amb aquella gent i no amb els de sempre. Això defineix molt el nostre pas a la institució. La PAH i el 15-M són espais de molta mixtura social on no hi ha puresa ni grans proclames revolucionàries. I, per mi, l'1 d'octubre no s'entén sense la PAH, que és qui primer va col·locar la desobediència al centre del debat. Va fer que la desobediència fos considerada legítima per sectors socials que no eren activistes. Això té molt mèrit. La conclusió que n'extraïem, d'aquell procés, impregna en gran mesura tota la política que fem posteriorment: cal treballar per canviar la vida de la gent amb propostes reals. La radicalitat s'ha de mesurar amb els resultats de l'acció política i no per qui diu consignes més abrindades.

Això ha implicat, també, un apropament a les posicions d'Iniciativa?

Pels qui no havíem fet mai política institucional, entrar a l'Ajuntament va ser una experiència forta. Hem aconseguit arribar on som perquè ens hem rodejat de bons tècnics i també per l'experiència institucional de la gent d'ICV, com, per exemple, Janet Sanz, que ja feia quatre anys que era a l'Ajuntament. Això ha fet que molta gent del nostre espai hagi superat els prejudicis cap a ICV, perquè també hem adquirit una mirada més complexa de la realitat institucional i ens hem adonat d'uns límits que des de fora no es veuen tant. Governar la màquina institucional no és fàcil, té els seus propis codis i inèrcies, i fer-ho amb una correlació de forces desfavorable és encara més complicat.

Però entre vosaltres i la vella esquerra sempre havien existit grans diferències. Els moviments socials dels anys noranta i 2000 eren molt crítics amb l'esquerra institucional del PSC i d'ICV.

Vam veure una sintonia amb ICV perquè en un moment concret vam llegir la realitat de la mateixa manera. Érem molt crítics amb els partits establerts perquè havien paralitzat el poder del carrer i idealitzat la institució, i s'hi havien quedat engabiats. Però la nova generació a ICV s'estava qüestionant a si mateixa com nosaltres també ho estàvem fent. Era el temps de Joan Herrera i de Dolors Camats, una nova generació que va substituir Joan Saura i Jordi Guillot. A Barcelona hi havia Ricard Gomà, que defensava la confluència amb els moviments socials. Fins i tot estaven disposats a renunciar a la seva sigla. Nosaltres creïem que resistir està bé, però que no n'hi havia prou a entrar a les institucions, sinó que calia guanyar. Feia una dècada que resistíem i en un moment de descomposició de la vella socialdemocràcia havíem d'arriscar, perquè, si no, el buit que deixava l'esquerra clàssica l'ompliria l'extrema dreta.

“Tota expectativa de futur implica conservar el perímetre dibuixat en la moció de censura que va fer president Sánchez”

Ara tenim Vox al Parlament andalús i sembla que segurament també al Congrés. Com hem d'enfocar la lluita contra l'extrema dreta?

Gramsci deia que el feixisme és el resultat d'una revolució fracassada. L'extrema dreta, no se la guanya resistint i invocant l'antifeixisme. Se la guanya amb conquestes pràctiques. Les ciutats del canvi ens marquen el camí. Vox va fracassar a Cadis, on governa un alcalde de Podem. El millor antídoto contra l'extrema dreta és mantenir i fer avançar les conquestes que hem guanyat contra les polítiques de l'austeritat, la por o l'aïllament. Ara més que mai, cal reforçar el teixit i la musculatura social dels barris. Portar l'esperit de la PAH a tot arreu: que la gent visqui els seus problemes de manera col·lectiva. Cal crear un sentit de comunitat en contextos on no hi ha bagatges polítics previs, i és el que intentem fent polítiques comunitàries des de l'Ajuntament de Barcelona: casals, biblioteques o centres cívics són equipaments del comú, enfocats a estimular l'autoorganització social. Des de la institució hem d'acompanyar aquests processos d'organització des de baix. Si seguim així, a Barcelona l'extrema dreta no passarà.

Pedro Sánchez governa Espanya arran d'una moció de censura a la qual van donar suport Podem i els partits sobiranistes catalans i bascos. Una aliança precària, que no s'ha consolidat, i que ara l'ascens de Vox sembla fer encara més difícil. Qui és el principal responsable que aquest espai no qualli?

Pedro Sánchez s'equivoca perquè llegeix equivocadament els resultats d'Andalusia. Davant de la

victòria de la dreta i l'aparició de l'extrema dreta, en comptes de defensar polítiques valentes en direcció contrària, intenta entrar en el seu camp de joc i competir amb ells. Ho vam veure amb el discurs al Congrés de la setmana passada. Però la gent tendeix a escollir l'original i no la còpia. És un dels grans errors històrics de la socialdemocràcia. Thatcher deia que el seu gran èxit era Tony Blair. Potser la més gran victòria de Vox és el nou discurs de Pedro Sánchez. Aquell Sánchez de la investidura, de mà estesa, que en les primàries del PSOE defensava acostar-se a Podem i a l'Espanya plurinacional, sembla haver-se esvaït i ara hem vist un Sánchez més mimetitzat amb Susana Díaz.

L'aliança del PSOE amb l'esquerra i les perifèries, doncs, no té futur?

El context és canviant. Ara tot apunta a un cert pessimisme perquè la situació sembla bloquejada. Hi ha opcions independentistes molt enrocades en les seves posicions, però qui ha de moure fitxa en primer terme, que és el PSOE, no ho està fent. No està fent gestos significatius per destensar la situació i afrontar l'agenda democràtica pendent. Només ha afrontat l'agenda social amb els pressupostos, però tota expectativa de futur implica conservar el perímetre dibuixat en la moció de censura, que ens recorda els fronts populars dels anys trenta. Hem de conservar aquest perímetre, i conservar també les ciutats governades per les candidatures del canvi. Aquesta és la manera de frenar l'ascens de l'extrema dreta.

“M'he plantejat dimitir molts cops durant aquest mandat: hi ha hagut moments durs”

Com enfoques el teu futur polític?

Molts dels qui veníem dels moviments socials i hem fet el pas a la política els últims temps hem sofert un desgast important. Ada Colau ha dit que ella mateixa s'havia plantejat dimitir diverses vegades. Jo també m'ho he plantejat en moltes ocasions en aquest mandat: hi ha hagut moments durs.

En quins moments?

Per exemple, amb la manipulació que es va fer de la trucada que vaig fer a un despatx d'advocats que treballava per a l'Ajuntament sobre la decisió de demanar presó per a un 'manter'. Es va crear una gran tempesta, que vaig viure malament; va ser un moment de molta tensió. Ara que estem arribant al final del mandat, tots estem mesurant les forces i veient si som capaços de seguir. Jo on em veig? Hi ha dies que em veig fora, altres que em veig dins... Vaig tenir un moment de dubte quan Jordi Cuixart em va proposar ser el seu advocat. Si no fos a la institució, estaria exercint la defensa dels presos polítics. Per mi, que he estat tota la vida treballant defenses polítiques, resulta molt estrany no prendre part en aquest judici. M'ha agafat a contrapeu. La meua ànima d'advocat hi voldria ser i davant la proposta de Cuixart em vaig plantejar on era més útil. Aquesta és una pregunta que Ada Colau també sol fer-se: on sóc més útil? Com a alcaldessa o quan era portaveu de la PAH? Ara mateix no tinc decidit què fer. Aquest desembre és un moment en què tots plegats ho abordarem.

La marxa de Xavi Domènech ha obert un debat sobre els lideratges al món dels Comuns, tant a Catalunya com al Congrés. Et veus ocupant la responsabilitat de Domènech en algun espai?

Persones de consens i amb la capacitat d'en Xavi n'hi ha poques. Com t'he dit, no sé què faré. Les relacions humanes són importants per mi. Jo tinc molt bona relació amb Pablo Iglesias, ens hem entès des de sempre. Crec que des de fora de Catalunya és qui ha fet la millor lectura antirepressiva de la situació. Tant ell com Ada Colau han sigut persones clau que conec d'anys de militància. Amb

l'aventura de Podem m'hi he sentit identificat des que va aparèixer a Europa, i també amb l'aventura municipal. Són espais on m'hi sento interpel·lat.